

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ЗВОРНИК
Градска управа града Звроника
Одсјек за управљање развојем и међународну сарадњу

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ ПОСЛОВНОГ СЕКТОРА У 2022. ГОДИНИ

Зворник, 26.08.2022. године

I УВОД

Градска управа града Зворник, односно Одсјек за управљање развојем и међународну сарадњу, је у току јуна и јула 2022. године спровео анкетирање привредних субјеката са територије града Зворник са циљем анализе пословања пословног сектора и унапређења пословног окружења.

Анкета је упућена на електронске адресе преко 100 привредних субјеката (привредних друштава и самосталних предузетника) у приватном власништву. Послодавци из јавног сектора (јавне установе, јавна предузећа, органи власти, фондови и сл.) нису били предмет анкете.

Укупно 53 привредна субјекта су попунила анкетни упитник.

Анкетним упитником су прикупљени одговори на 24 питања међу којима су била питања затвореног типа (са понуђеним одговорима), али и питања отвореног типа. Анкетни упитник је био подијељен у 12 дијелова.

II АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ

1. Основни подаци о привредним субјектима

У анкети су учествовали привредни субјекти (привредна друштва и самостални предузетници) који имају различите претежне дјелатности.

Табела 1. Преглед анкетираних привредних субјеката по претежним подручјима дјелатности

Подручје дјелатности	Број	%
Пољопривреда, шумарство и риболов	2	3,77
Прерађивачка индустрија	15	28,30
Грађевинарство	8	15,09
Саобраћај и складиштење	5	9,43
Трговина на велико и мало	12	22,64
Хотелијерство и угоститељство	7	13,21
Административне и помоћне услужне дјелатности	4	7,55
УКУПНО:	53	100

Из претходне табеле се види да је највећи број анкетираних привредних субјеката из области прерађивачке индустрије (15), трговине на велико и мало (12) и грађевинарства (8) које и јесу најразвијеније привредне гране на подручју града Зворника.

Табела 2. Преглед анкетираних привредних субјеката по облику организовања

Облик организовања	Број	%
Друштво са ограниченом одговорношћу (доо)	37	69,81
Акционарско друштво (ад)	2	3,77
Пољопривредна задруга (пз)	1	1,89
Самостални предузетник (сп)	13	24,53
УКУПНО:	53	100

Као што се може видјети, скоро 70% анкетираних привредних субјеката су друштва са ограниченом одговорношћу (доо).

Табела 3. Број запослених у анкетираним привредним субјектима

Број запослених радника	Број	%
1-10	25	47,17
10-50	20	37,74
50-100	4	7,55
100-200	2	3,77
200+	2	3,77
УКУПНО:	53	100

Претходна табела показује да највећи број анкетираних привредних субјеката (25 или 47,17%) запошљава између једног и 10 радника и припада категорији микропредузећа. Међу осталим анкетираним привредним субјектима њих 20 или 37,74% запошљава између 10 и 50 радника и припада категорији малих предузећа. Ту су још 4 привредна субјеката која запошљавају између 50 и 100 радника и по 2 привредна субјекта која запошљавају између 100 и 200 радника и припадају категорији средњих предузећа. Два анкетирани привредна субјекта који имају преко 200 радника налазе се у категорији великих предузећа. На основу тога се може закључити да структура анкетираних привредних субјеката одговара општој структури привредних субјеката на подручју града и да се њени резултати могу сматрати релевантним.

2. Радна снага

Испод је дат табеларни приказ тренутног броја запослених у анкетираним привредним субјектима.

Табела 4. Преглед броја запослених у анкетираним привредним субјектима по облику организовања

Облик организовања	Број радника	%
Друштво са ограниченом одговорношћу (доо)	2.227	85,89
Акционарско друштво (ад)	323	12,46
Пољопривредна задруга (пз)	8	0,31
Самостални предузетник (сп)	35	1,35
УКУПНО:	2.593	100

Као што се може видјети, анкетирани привредни субјекти су на дан 31.07.2022. године имали укупно 2.593 запослених.

Када су у питању занимања радника за којима постоји потреба приликом будућих запошљавања, анкетирани привредни субјекти су наводили:

1. НК радници,
2. КВ радници,
3. КВ машинске струке,
4. обућар,
5. кројач,
6. возач моторних возила,
7. бравар-монтер,
8. молер-фасадер,
9. тесар,
10. армирач,
11. зидар,
12. заваривач,
13. металостругар,
14. столар,
15. кувар,
16. конобар,
17. трговац,
18. руковалац грађевинских машина,
19. обућарски техничар,
20. пољопривредни техничар,
21. санитарни техничар,
22. дипломирани инжењер технологије,
23. дипломирани машински инжењер,
24. дипломирани пољопривредни инжењер,
25. грађевински инжењер,
26. лимар,
27. дипломирани економиста,
28. архитекта,
29. графички дизајнер,
30. стаклар,

31. столар,
32. ауто-механичар и
33. ауто-вулканизер.

Истовремено су као недоступна наводили следећа занимања:

1. бравар,
2. лимар,
3. бравар-монтер,
4. молер-фасадер,
5. кувар,
6. собарица,
7. асфалтер,
8. дипломирани машински инжењер и
9. дипломирани грађевински инжењер.

Треба нагласити да се међу овим занимањима налазе и занимања која се не могу (нпр. пољопривредни техничар, столар, обућарски техничар), али и занимања која се могу (нпр. кувар, конобар, машински техничар) стећи у образовним институцијама на подручју града Зворник. То значи да се у наредном периоду треба пажљиво приступити планирању уписне политике у средње стручне школе и остваривању сарадње са установама за образовање одраслих.

3. Сарадња са средњим стручним школама и установама за образовање одраслих

На претходни закључак се надовезује податак да је свега 16,98% анкетираних привредних субјеката имало прилику да учествује, а да је 37,74% спремно да учествује у креирању уписних политика у средњим стручним школама.

У школској 2021/2022 години је седам анкетираних привредних субјеката имло 80 ученика на практичној настави и то у следећим занимањима:

1. варилац,
2. електричар-електроинсталатер,
3. бравар-заваривач,
4. конобар,
5. кувар,
6. ауто-електричар,
7. ауто-механичар и
8. руковалац грађевинским машинама.

Претпоставља се да остали привредни субјекти који иначе примају ученике на практичну наставу то сада нису чинили због пандемије вируса корона. То подржава и податак да је 26 или 49,06% анкетираних привредних субјеката исказало спремност да прими ученике на практичну наставу.

С обзиром на све ово, може се закључити да постоји потреба за јачом сарадњом привредног и образовног сектора.

4. Стратешки подаци

Од анкетираних 53 привредна субјекта, њих 22, односно 41,51% извозе своје производе на инострано тржиште.

Испод је дат табеларни приказ тржишта на које се пласирају производи анкетираних привредних субјеката.

Табела 5. Територијална структура извоза

Регион	50%
ЕУ	40%
Остатак свијета	10%

Јасно је да је анкетирани привредни субјекти већински пласирају производе и услуге на тржиште земаља у региону (Србија, Хрватска, Црна Гора и Македонија). Веома значајан удио има и пласман производа на инострано тржиште, нарочито у земље Европске уније, тако да град Зворник има позитиван спољнотрговински биланс.

5. Улагања/инвестиције

Према подацима наведеним у анкетним упитницима, вриједност укупних улагања анкетираних привредних субјеката у 2021. години износе око 12.000.000 КМ.

При томе су била доминантна улагања у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење. Када је у питању структура улагања, највише се улагало у набавку машина, опреме и транспортних средстава.

Може се закључити да је дошло до повећања износа очекиваних укупних улагања у 2021. години у односу на 2020. годину. То је значајан показатељ да локални привредници превазилазе тешкоће у пословању које су се јавиле због пандемије вируса корона (затварање граница, ограничења радног времена, прекид набавке сировина, отежан транспорт, итд) и да не само настављају, већ и унапређују своје пословање доприносећи укупном развоју града Зворник.

6. Фактори пословног окружења

Код фактора пословног окружења, анкетираним привредним субјектима је била понуђена могућност да означе два од седам фактора који по њима највише утичу на пословно окружење.

Анкетирани привредни субјекти су најчешће означавали економске факторе (50 или 66,67%), а то су ниво и флукуација привредне активности, стопа незапослености и запослености, цијена рада, добара и услуга, инфлација, каматне стопе те нивои пореза и доприноса. Затим су означили демографске факторе (10 или 13,33%). Слиједе друштвени фактори (8 или 10,67%) и затим политички амбијент (5 или 6,67%), здравствени фактори (1 или 1,33%), конкуренција (1 или 1,33%) и технолошки фактори нису ни једном оцјењени.

Све то значи да се у наредном периоду прије свега треба радити на унапређењу економских фактора као одлучујућих фактора пословног окружења и то у сарадњи са републичким органима власти и финансијским институцијама.

7. Утицај пандемије вируса корона на пословање

Укупно 40 или 75,47% анкетираних привредних субјеката се изјаснило да је пандемија вируса корона негативно утицала на њихово пословање.

Код већине анкетираних привредних субјеката је дошло до пада промета, смањења тржишта, отежаног извоза робе, смањења расположиве радне снаге, отежаног превоза робе, пада продаје, поскупљења набавке репроматеријала и сировина, смањења обима производње, обустављања промета са иностраним партнерима, скраћивања радног вријемена, итд.

Због тога је реализација посебних програма подршке за ове, али и све друге привредне субјекте чије пословање је било угрожено пандемијом вируса корона, била веома важна.

8. Комуналне дјелатности/услуге

Привредни субјекти су имали прилику да оцјене квалитет (лош, задовољавајући, добар) и цијену комуналних услуга (ниска, прихватљива, висока) у граду Зворник.

Табела 6. Просјечне оцјене квалитета комуналних дјелатности/услуга

1.	Водовод и канализација	задовољавајући
2.	Комунална хигијена	задовољавајући
3.	Гријање	лош
4.	Електрична енергија	задовољавајућа
5.	Телекомуникације	задовољавајућа
6.	Паркинг простор	лош

7.	Квалитет саобраћајница	задовољавајућа
8.	Јавна расвјета	задовољавајућа
9.	Зоохигијена	задовољавајућа
10.	Јавно зеленило	задовољавајућа

Као што се може видјети, већина комуналних дјелатности/услуга добило је задовољавајућу оцјену. Паркирање и гријање су оцјењени као лоши те је јасно да постоји потреба за унапређењем квалитета ових комуналних дјелатности/услуга.

Цијену комуналних услуга, анкетирани привредни субјекти могли су оцјенити са три понуђена одговора: ниска, прихватљива и висока. Као прихватљиве су означили цијене четири комуналне услуге (водовод и канализација, електрична енергија, телекомуникације, паркинг простор). Цијена гријања је означена као висока. То треба повезати са оцјенама квалитета комуналних дјелатности/услуга и имати у виду приликом рјешавања тог питања.

9. Подстицајна/бесповратна средства

У овом дијелу анкете понуђено је пет одговора и опција "друго", уз обавезно навођење приједлога. Анкетирани привредни субјекти су могли да означе по двије активности за које су им потребни подстицаји локалне управе, виших нивоа власти или страних донатора.

Најчешће су означавали подстицаје за запошљавање радника (50) и набавку опреме (47). Слједи пословно повезивање (2), па увођење стандарда (2). Пословно савјетовање и опција „друго“ су најрјеђе означене активности (1). Под другим активностима је наведено кредитирање инвестиционих пројеката.

На основу свега тога се може закључити да приоритет треба дати реализацији Програма подршке запошљавању и samozapoшљавању незапослених лица од стране Градске управе града Зворник, као и ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске те развијању нових програма суфинансирања набавке опреме. Такође, треба размотрити могућности за организовано представљање на привредним сајмовима и пословним сусретима.

10. Приједлози/иницијативе за унапређење пословног окружења

У овом дијелу анкете привредни субјекти су могли да истакну своје приједлоге или дају иницијативе те да означе на који ниво власти се ти приједлози или иницијативе односе. Укупан број приједлога/иницијатива је седам (7) и они су наведени у табели испод.

Табела 7. Приједлози и иницијативе за унапређење пословног окружења

1.	Повећати финансијску подршку привредницима за запошљавање нових радника и за набавку нове опреме	Град/Влада РС
2.	Побољшати сарадњу привредника и локалне управе и повећати информисаност доступности подстицаја привредним субјектима	Град
3.	Модернизација администрације града и прелазак на електронско пословање	Град
4.	Већа промоција пословних зона	Град/Влада РС
5.	Усклађивање уписне политике средњих школа са потребама локалног тржишта рада	Град/Влада РС
6.	Унапређење партнерских пројеката јавног и приватног сектора	Град/Влада РС
7.	Значајније привлачење директних страних инвестиција	Град/Влада РС

Може се очекивати да ће континуитет рада Привредног савјета града Зворник и оснивање локалног и регионалног Савјета за образовање и запошљавање допринијети реализацији наведених приједлога/иницијатива.

Град Зворник већ реализује Програм подршке запошљавању и samozapoшљавању незапослених лица. С обзиром да је донијет и план наступа на привредним сајмовима, да се информације о условима покретања бизниса и доступности подстицаја дају у посебној организационој јединици која редовно прослеђује информације о јавним позивима за подршку привреди, у наредном периоду треба привредне субјекте боље упознати са тим. Поред тога,

треба остварити комуникацију са надлежним републичким и државним органима власти те успоставити сарадњу са републичким, државним и међународним удружењима и организацијама у циљу изналагања могућности за уважавање свих ових приједлога и иницијатива.

11. Сарадња са Градском управом

Анкетирани привредни субјекти могли су да окарактеришу досадашњу сарадњу са Градском управом, одговорима на три питања: на који начин су најчешће сарађивали са Градском управом, да ли су задовољни постојећим каналима комуникације и који комуникациони канал им је најпрактичнији.

Привредници су као најчешћи начин комуникације наводили анкетирање (37 одговора), затим сарадња приликом реализације захтјева везаних за пословање (9 одговора), рад у Привредном савјету (3 одговора), на састанцима са Градоначелником (2 одговора). На крају, са по једним одговором означена је сарадња у јавним расправама и сарадња у процесу стратешког планирања.

Што се тиче задовољства постојећим каналима комуникације са градском администрацијом, можемо истаћи да су свих 53 анкетираних привредника означили да су задовољни комуникацијом са Градском управом.

На крају, као најпрактичнији канал комуникације са градском администрацијом, привредници су навели директан контакт са надлежнима у просторијама Градске управе (29 одговора), затим комуникацију путем телефона (16 одговора) и размјену информација путем е-поште (8 одговора). Ни један анкетирани привредник није истакао да му је комуникација путем вибера/фејсбука најпрактичнији вид комуникације.

III ЗАКЉУЧАК

На крају се може закључити да јавни и приватни сектор треба да заједнички раде на стварању повољног пословног окружења. Неопходно је више размјене информација између ова два сектора – јавни сектор мора бити спреман да уважи примједбе и приједлоге приватног сектора и при томе унаприједи своје услуге за приватни сектор, а приватни сектор мора бити више активан у процесима које иницира јавни сектор.

Анализа је показала незадовољство економским факторима који утичу на пословање и одређеним комуналним услугама што представља простор за унапређење рада и побољшања услуга Градске управе града Зворник.

Број: 02-службено/2022
Датум: 26.08.2022. године

ШЕФ ОДСЈЕКА

Биљана Милић